

57100

Začasni učni načrt

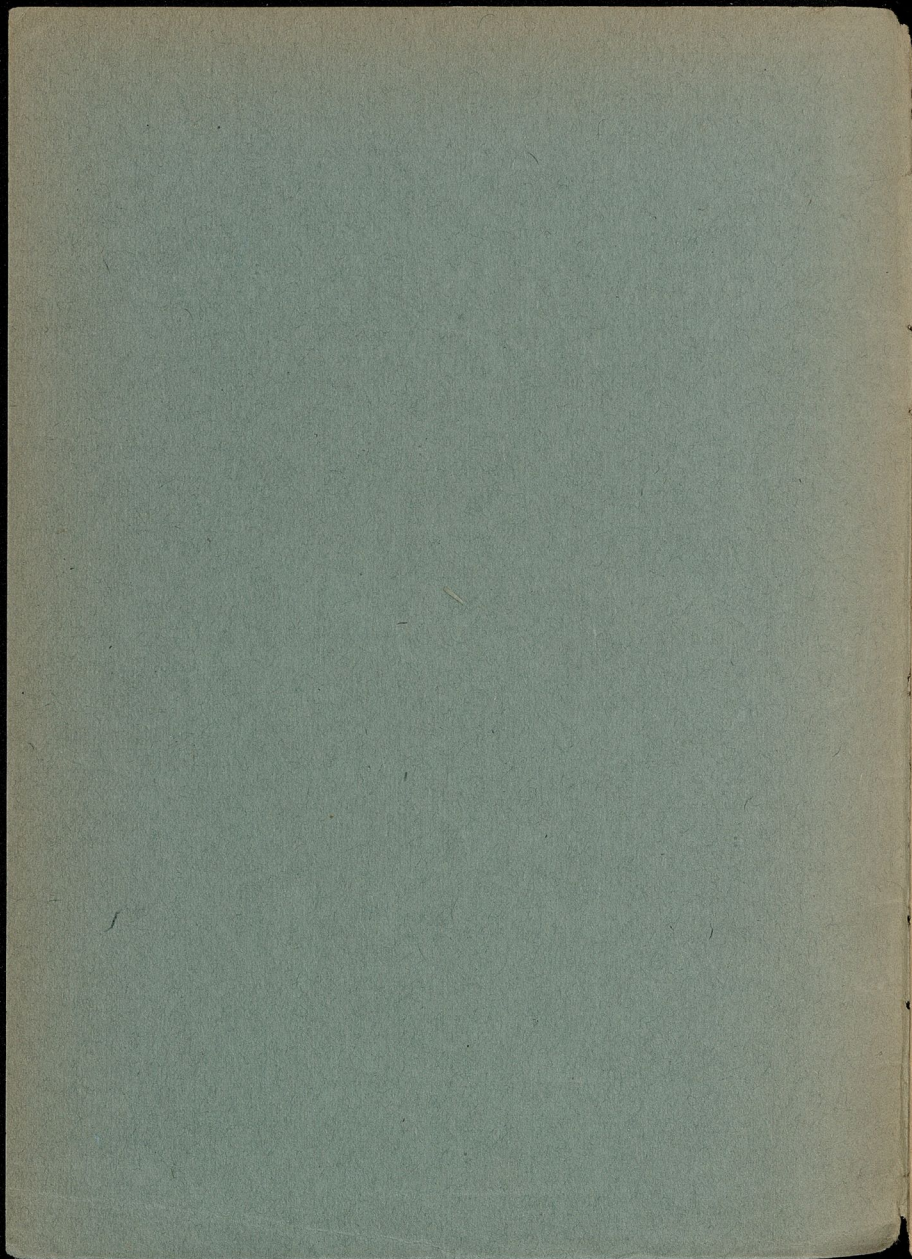
za višje osnovne šole

Odobrilo Ministrstvo za prosveto LRS

1946

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Začasni učni načrt

za višje osnovne šole

Odobrilo Ministrstvo za prosveto LRS

1 9 4 6

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

57100

Li. 29. x 1946 / 1596

Zadružna tiskarna v Ljubljani

NAVODILA

za uporabo začasnega učnega načrta za višje osnovne šole

V težnji po izgraditvi enotnega šolstva in v hotenju, da bi dali mladini čim več resničnega znanja, moramo tudi zahteve na višji osnovni šoli povečati. V tem stremljenju nas ne sme zapeljati množina snovi, temveč nam mora biti glavno kakovost pridobljenega znanja in vprašanje, kako se to znanje kaže v vsakdanjem življenju.

Učni načrt, ki se začasno predpisuje za višje osnovne šole LRS, ima to težnjo, ki pa se mora še na samem terenu, pri delu v razredu izkristalizirati tako, da bo resnično življenjski in uporabljen za posamezne tipe šol. Vedeti namreč moramo, da bomo popolnoma izgrajeno sedemrazredno šolo dobili šele postopoma, zato se bomo morali še nekaj časa zadovoljevati z dvo- do štirirazrednicami za vseh sedem šolskih let.

Šolsko leto 1946/47 naj bi bilo posvečeno temu, da bi se tudi načrt za višje osnovne šole preizkusil in v prihodnjem šolskem letu dobil nekoliko stalnejšo in konkretnejšo obliko.

Gre za to, da se na podlagi učne snovi v tem načrtu preizkusi:

1. koliko je največ mogoče doseči od predvidene učne snovi pri posameznem organizacijskem tipu šol;
2. katera in koliko učne snovi naj bi se iz predvidenega učnega načrta za posamezne tipe šol izpustilo, odnosno izpolnilo za naše potrebe;
3. pri tem preizkuševanju načrta pa je treba stremeti za tem, da se približujemo znanju nižje srednje šole, s katero se bo morala višja osnovna šola stopiti, s čimer pa ni rečeno, da se naj izenači z dosedanko srednjo šolo. To se seveda še ne bo izvršilo jutri.

Za preizkušnjo načrta je nujno, da se najprej izdelata podrobni načrt za višjo osnovno šolo v okviru posameznih tipov

šol. Pri tem delu bo nujno, da šolski nadzorniki k izdelavi podrobnega učnega načrta takoj pritegnejo preizkušene praktike iz vseh tipov šol, posebej pa še pri izdelavi podrobnega učnega načrta za nižje organizirane šole (eno in dvorazrednice).

Vse izkušnje med letom je treba zbrati in ob zaključku leta vse predloge in pripombe h končni redakciji učnega načrta višje osnovne šole predložiti ministrstvu za prosveto in to ločeno za posamezne tipe šol.

Da bo preizkuševanje uspelo, je potrebno, da se šolska leta v posameznih tipih šol po možnosti enako razdele na razrede in oddelke, pri čemer je upoštevati število otrok posameznega šolskega leta, število razpoložljivih šolskih sob in število učiteljstva.

Normalna in že preizkušena razdelitev šolskih let na razrede in oddelke naj bi bila:

1. Enorazrednice z enim učiteljem in kjer so združena vsa šolska leta v enem razredu, naj bi po možnosti vse odpadle.

2. Dvorazrednica in pa razdeljene enorazrednice naj bi imele sledečo razdelitev:

- I. razred, 1. oddelek, prvo šolsko leto,
2. oddelek, drugo šolsko leto;

- II. razred, 1. oddelek tretje in četrto šolsko leto,
2. oddelek, peto, šesto in sedmo šolsko leto
(v. o. š.).

Ako pa je še kje nerazdeljena enorazrednica zaradi malega števila otrok, težkega terena in velike oddaljenosti, naj se šolska leta višje osnovne šole združijo v 4. oddelek. Potem bi bila razdelitev sledeča:

- 1. oddelek, prvo šolsko leto; 2. oddelek, drugo šolsko leto;
3. oddelek, tretje in četrto šolsko leto, in 4. oddelek, peto, šesto in sedmo šolsko leto (v. o. š.).

Razdeljena enorazrednica je mišljena tako, da ima en razred pouk dopoldne, drugi pa popoldne s skrajšanim učnim časom z enim učiteljem.

Število ur za četrti oddelek nerazdeljene enorazrednice in za drugi oddelek II. razreda dvorazrednice:

Slovenski jezik	5 ur
Srbski in hrvatski jezik	1 uro
Ruski jezik	(2) uri
Zemljepis	2 uri (1 ura)
Zgodovina	2 uri (1 ura)
Naravoznanstvo (prirodopis, fizika, kemija)	5 ur
Računstvo z gospodarskim znanjem	6 ur
Risanje	1 ura
Petje	1 ura
Telovadba	1 ura
Ženska ročna dela	1 ura

Skupaj . . . 27 ur (26).

Število ur za II. razred, drugi oddelek razdeljene eno-razrednice:

Slovenščina	4 ure (1 ura)
Srbski in hrvatski jezik	1 ura
Ruski jezik	(1 ura)
Zemljepis	1 ura
Zgodovina	1 ura
Naravoznanstvo (fizika, kemija, prirodopis)	3 ure
Računstvo z gospodarskimi znanji	4 ure
Risanje	1 ura
Petje	1 ura
Telovadba	1 ura
Ženska ročna dela	1 ura

Skupaj . . . 19 ur.

Dokler učitelji niso toliko usposobljeni, da bi podajali vsaj osnovno znanje iz ruskega jezika, to je pismo, naj se učne ure iz ruskega jezika uporabljajo za pouk zgodovine in zemljepisa, odn. slovenskega jezika.

Na teh tipih šol je treba učno snov zreducirati na oni minimum, ki ga je največ mogoče doseči. Polno pa je treba upoštevati razdelitev učne snovi na turnuse iz posameznih

predmetov. Tako se lahko brez večje škode poučuje v turnusih prirodopis, fizika, kemija in gospodarstvo, a deloma tudi zgodovina in zemljepis. Pri pouku v zgodovini je učno snov III. in IV. razreda (n. o. š.) pri samem učnem procesu s 5., 6. in 7. šolskim letom (I., II., III. razr. v. o. š.) primerno razširjevati in sistematično urejevati; v zemljepisu je pa vsekakor snov III. in IV. razreda (n. o. š.) na šolskih letih višje osnovne šole v posebnih lekcijah močno razširiti na druge zemljine in utrditi zemljepisno znanje o domovini. Računstvo in slovenski jezik je pa vsekakor treba ločeno in samostojno graditi v vseh oddelkih.

Vsekakor pa moramo, ako hočemo tudi na tipih nižje organizirane šole doseči večjo stopnjo znanja, deliti učence po šolskih letih na oddelke in uvesti posredni in neposredni pouk ter pri tem zaposliti učence več s tihim delom. Tiho delo je dalo posebno na nižje organiziranih šolah v preteklosti dobre rezultate ter ga moramo uvesti v vseh šolah z oddelki, kakor tudi v razredih z enim šolskim letom. Tiho delo je življenjska delovna oblika in jo je treba v naših šolah bolj gojiti, ker vzgaja k samostojnosti v pridobivanju znanja in ta delovna metoda v bodoče ne sme biti več zanemarjena. Tiho delo obsega tehnične vaje iz vseh predmetov, posebno iz računstva in slovenskega jezika, dalje se tu samostojno rešujejo razne naloge iz vseh predmetov, goji se delo na tekstu, opazovanje itd. Jasno pa je, da je tudi pri takem delu učitelj intenzivno zaposlen vseh pet ur učnega dela in da mora tudi tako delo biti načrtno po učitelju pripravljeno.

3. Na tro- do petrazrednicah naj bi bila normalna razdelitev šolskih let in ur za višje osnovne šole sledeča:

Trorazrednica:

- III. razred, 1. oddelek, peto šolsko leto (I. r. v. o. š.);
- 2. oddelek, šesto in sedmo šolsko leto (II. in III. r. v. o. š.).

Štirirazrednica:

- IV. razred, 1. oddelek, peto šolsko leto (I. r. v. o. š.);
- 2. oddelek, šesto in sedmo šolsko leto (II. in III. r. v. o. š.).

Petrazrednica:

- I. razred v. o. š., 1. oddelek, peto šolsko leto (I. r. v. o. š.);
- 2. oddelek, šesto in sedmo šolsko leto (II. in III. r. v. o. š.).

Razdelitev ur:

Slovenski jezik	5 ur
Srbski in hrvatski jezik	1 ura
Ruski jezik	2 uri (1 ura)
Zgodovina	2 uri
Zemljepis	2 uri
Prirodopis	3 ure
Računstvo	4 ure
Fizika	1 ura (1 ura)
Kemija	1 ura
Gospodarska znanja	2 uri
Risanje	1 ura
Petje	1 ura
Telovadba	2 uri
Ženska ročna dela	1 ura

Skupaj . . . 28 ur.

Ako razredni učitelj na teh tipih šol ni sposoben poučevanja ruskega jezika, se mora potruditi, da učence na vsak način usposobi, da spoznajo vsaj pismene in tiskane pismenke ruskega pisma, da bi učenci mogli vsaj mehanično čitati ruski tekst v originalu. V tem slučaju naj se eno učno uro uporabi za fiziko ali pa za slovenski jezik.

Učno snov iz prirodopisa, fizike, kemije in gospodarske znanosti je razdeliti v tri turnuse v vseh treh šolskih letih (razredih) višje osnovne šole, ravno tako tudi učno snov iz zgodovine in zemljepisa v 6. in 7. šolskem letu (II. in III. r. v. o. š.) na dva turnusa, medtem, ko je računstvo in slovenski jezik treba graditi strogo zaporedno in sistematsko. Pri pouku v risanju, petju in telovadbi pa je učno snov samo razširjevati in otežavati za posamezna šolska leta (razrede).

4. Šestrazrednica:

I. razred višje osnovne šole, peto šolsko leto;

II. razred višje osnovne šole, 1. oddelek, šesto šol. leto;
2. oddelek, sedmo šol. leto.

Sedemrazrednica ima vsako šolsko leto svoj razred.

Razdelitev ur za šestrazrednico in sedemrazrednico:

	I. razred 5. šol. leto	II. razred 6. šol. leto	III. razred 7. šol. leto
Predmet	ur	ur	ur
Slovenski jezik	6	5	4
Srbski in hrvatski jezik	1	1	1
Ruski jezik	2	2	2
Zgodovina	2	2	2
Zemljepis	2	2	2
Prirodopis	3	3	2
Računstvo	4	4	3
Fizika	—	2	2
Kemija	—	—	3
Gospodarska znanja	2	2	2
Risanje	2	1	1
Petje	1	1	1
Telovadba	2	2	2
Ženska ročna dela	1	1	1
Skupaj	28	28	28

Za II. in III. r. v. o. š. je na šestrazrednici smatrati prvi in drugi oddelek II. razreda višje osnovne šole.

Lepopisja na višji osnovni šoli ni, treba pa je vaditi lepo pisanje pri poslovnem spisju, v dnevniku in pri šolskih nalogah. Za vsako šolsko leto (razred) višje osnovne šole na trodo sedemrazrednicah se zahteva mesečno eno spisovno nalogo iz slovenskega jezika, eno slovnično vajo iz slovenskega jezika in eno računsko nalogo, iz srbohrvatskega jezika vsak drug mesec eno pismeno šolsko vajo, kar velja tudi za ruski jezik; na eno in dvorazrednicah se je v pismenih izdelkih ravnati po učnem načrtu za prve štiri razrede osnovnih šol.

Podroben učni načrt za razrede, oziroma oddelke višje osnovne šole je po gornjih navodilih sestaviti najkasneje do 1. novembra t. l. in ga predložiti okrajnemu šolskemu nadzorniku v odobritev.

SLOVENŠČINA

I. razred

1. Jasno in pravilno branje iz čitanke, ki obsega krajše, lažje sestavke in pesmi iz domačega, pa tudi tujega, zlasti slovanskega slovstva. Berilni sestavki morajo biti umetniško dovršena dela. Ob berilih tudi kratki podatki o pomembnejših pisateljih in najpreprostejših pesniških vrstah. Poleg čitanke tudi mladinski list in lažja slovstvena dela iz domače književnosti. Učitelj naj pravilno organizira uporabo šolarske knjižnice ter vodi tudi domače branje. Prebrati in v šoli podrobno obravnavati vsaj dve klasični deli iz slovenskega slovstva.

2. Pri pismenih sestavkih prosti spisi, obnove slovenskih del, predelave, poročila in druge oblike spisja. Nakaznica. Položnica. Spremnica. Račun. Potrdilo. Vsak mesec šolska naloga. Vzgoja dopisnikov za mladinsko časopisje. Kritična priprava gradiva za stenčas.

3. Govorne vaje. Deklamacije. Recitacije.

4. Slovnica: goli stavek (osebek, povedek). Stavki po obliki. Samostalni, zaimek, glagol in njegova vloga v stavku. Razširjeni stavek (dopolnila, prilastek, prislovna določila). Samostalni in zaimek po spolu, številu in sklonu. Pridevniki in njihove oblike po spolu, številu in sklonu. Števniki. Predlogi. Zloženi stavek. Vezniki.

Uporaba velike začetnice. Osnovna ločila. Premi govor.

II. razred

1. Čitanka naj ima že nekoliko daljše in umetniško bolj dovršene spise. Opozarjati pričnemo na navadnejša pesniška sredstva. Kontrolirati in voditi je treba učenčevo domače branje. V šoli je treba predelati vsaj dve klasični deli iz slovenske književnosti.

2. Pri pismenih vajah v prvi vrsti prosto spisje in druge spisne oblike. Pobotnica, prošnja, pooblastilo, poročila. Različne oblike pisem. Vsak mesec šolska naloga. Dopisovanje v mladinske časopise. Urejevanje stenčasa.

3. Učenci nastopajo s kratkimi govornimi vajami, deklamacijami in recitacijami.

4. Slovnica: Zloženi stavek. Stavčni členi. Beseda in deli besede. Pojem glasu, črke, artikulacija glasov, vrste glasov. Glasovne izpremembe pri menjanju samostalnikov, nepravilnosti pri samostalnikih, stopnjevanje pridevnikov, menjavanje zaimkov in števnikov. Glagolske oblike. Glasovne izpremembe v glagolskih oblikah. Pregled neizpremenljivih vrst besed. Sestavljeno in razstavljeno pisanje besed. Razzlogovanje. Ločila. Vse to naj se izvaja s pogostimi šolskimi in domačimi vajami.

III. razred

1. Pri branju naj se uporablja čitanka, mladinski list in knjige iz domače književnosti. V poštrev pridejo idejno pomembnejša in slovstveno tehtnejša dela. Pri tem naj se poudarja tudi slovstvo iz narodno osvobodilnega boja. Istočasno podatki o najpomembnejših pesnikih in pisateljih, proti koncu leta pa kratek pregled slovenske književnosti. Pregled najvažnejših slovstvenih oblik. O domačem branju vodijo učenci zapisnik z opombami. V šoli naj se predelata dve ali tri klasična dela iz slovenske književnosti.

2. Vsak mesec šolska naloga. Pravopisne vaje. Pogodba. Oporoka. Poročila. Zapisnik seje ali sestanka. Vabila.

3. Govorne vaje, memoriranja, deklamacije, zborne recitacije.

4. Slovnica: Obravnava glagolov po pomenu, trajanju in obliki. Vse glagolske oblike. Uporaba glagolskih oblik v stavku. Vrste sestavljenih stavkov. Narečja. Ljudska govorica. Književni jezik.

SRBSKI ALI HRVATSKI JEZIK

Pri pouku srbskega ali hrvatskega jezika naj si pridobi učenec najosnovnejše znanje sorodnega bratskega jezika, ki mu bo potrebno za vsakdanje življenje, za branje lažjih sestavkov in za dopisovanje. Vse to naj služi medsebojnemu spoznavanju in utrjevanju bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov. Ena pismena vaja mesečno.

I. razred

1. Vaje v cirilici, oziroma dopolnjevanje znanja v cirilici.
2. Branje iz čitanke, mladinskih listov in drugih priporočenih knjig.
3. Velika začetnica. Vrste besed: samostalniki, glagoli, zaimki, pridevniki in števnik. Sklanjatev samostalnikov. Prosti stavek. Ločila.
4. Pisanje po nareku v cirilici in latinici. Obnove in drugi pismeni sestavki.

II. razred

1. Vaje v branju v cirilici in latinici iz čitanke in drugih knjig in časopisov. Deklamacije, razgovori, recitacije.
2. Ostale vrste besed. Izpremembe števnik, spregatev glagola, sklanjatev pridevnika. Ločila. Razširjeni stavek.
3. Pismeni sestavki.

III. razred

1. Branje, kakor v I. in II. razredu. Čim več razgovorov iz vsakdanjega življenja. V čitanki tudi nekaj primerov iz makedonskega jezika.
2. Stopnjevanje pridevnika, glagolske oblike, ločila. Zloženi stavek.
3. Pismeni sestavki.

RUSKI JEZIK

S poukom ruskega jezika naj se doseže, da bi učenci po dovršeni osnovni šoli mogli lepo, pravilno in gibčno izražati pismeno in ustno svoje misli iz obsega vsakdanjega življenja in da bi mogli z razumevanjem brati mladinsko in drugo dostopno rusko književnost.

To dosežemo s pismenimi sestavki, z vajami v razgovoru, z učenjem sestavkov na pamet in z branjem. Posebno paznjo je treba posvetiti izreki.

I. razred

1. Izreka. Abeceda.

Slovnica: Goli stavek, osebni zaimek. Glagolske oblike. Trdilna, nikalna in vprašalna oblika stavka. Najnavadnejši predlogi. Samostalniki in njihova izprememba v stavku. Pridevniki v zvezi s samostalnikom. Število pridevnikov in zaimkov.

2. Poleg odobrene čitanke, naj se jemlje za branje tudi mladinske knjige. Razgovori. Razgovor se mora gibati v obsegu stvarnega življenja in to iz učenčevega vsakdanjega šolskega in domačega okolja. Oslavljavanje po ruskem načinu.

3. Pismene vaje in naloge, uporaba slovarja, učenje in recitiranje izbranih sestavkov.

II. razred

1. Slovnica: razširjenje gradiva obdelanega v I. razredu v pogledu besednih vrst, vzporejajoč jih s sistematiko materinskega jezika.

2. Razgovori. Razgovori o slikah, dnevnih dogodkih in o prebranih delih.

3. Pismeni sestavki, naloge in vaje. Prevajanje tekstov, odgovori na vprašanja, napisana na tabli.

III. razred

Ponavljjanje in razširjanje gradiva o besednih vrstah. Pregled važnejših stvari iz sintakse. Slovnica se ne obdelava sistematično, ampak na berilnih sestavkih in razgovorih ter pri prikazovanju razločkov med ruskim in slovenskim jezikom. Vse ostalo kakor poprej. V vseh razredih je treba posvetiti posebno pažnjo izreki in naglasu.

ZGODOVINA

I. razred

Zgodovina in njen pomen za narodno kulturo. Politična in kulturna zgodovina. Duhovna in materialna kultura.

Predzgodovinska doba.

Stari vzhod. Zemlja, prebivalstvo, verstvo, državna ureditev, razredi, izkoriščanje suženjskega in kmečkega dela, osvojitve, razvoj trgovine, propadanje. Egipt, Feničani, Mezopotamija. Poudariti znanost in kulturo teh narodov.

Stara Grčija. Zemlja in ljudstvo, vera, pripovedke o junakih v trojanski vojni, bajeslovje, državna in družbena ureditev, razredi in države. Pojav privatne lastnine, mesta, boji med ljudstvom in plemstvom. Oblike vladavine, trgovine in kolonizacije. Trgovina s sužnji. Nastop denarja. Znanost. Arhi-

tektura in splošna kultura. Šparta. Atene. Makedonija. Osvajalne in obrambne vojne.

Zgodovina Rima. Stara Italija, zemlja in prebivalstvo. Legenda o nastanku Rima. Organiziranje države, brezpravni položaj plebejcev, politična ureditev, boji med plebejci in patriciji. Rimska država kot tipičen primer suženjskega sistema. Osvajalne vojne. Upori sužnjevi. Propast rimskega cesarstva. Kultura.

II. razred

Slovani v pradomovini. Selitev Slovanov. Začetki in razvoj državnega življenja južnih Slovanov v zvezi s Franki in Bizantinci. Vzhodni in zapadni Slovani.

Države južnih Slovanov v dobi knezov in kraljev.

Fevdalizacija družbene ureditve v svetu in pri južnih Slovanih. Arabci, Islam, križarske vojne in Turki v zvezi z zgodovino južnih Slovanov. Humanizem in renesansa. Padeč Carigrada. Odkritja. Pomorske poti. Iznajdbe. Vse v zvezi z zgodovino našega naroda. Dubrovnik.

Jugoslovanski narodi pod oblastjo Turkov, Benečanov, Madžarov in Avstrije. Reformacija in katoliška reakcija. Socialna gibanja v svetu in pri nas. Avstrijski absolutizem. Naši narodi v dobi absolutizma.

Prosvetljenost v 18. stoletju, posebno z ozirom na južne Slovine.

III. razred

Francoska revolucija in posledice. Začetek kapitalizma. Mednarodna reakcija. Vpliv francoske revolucije na našo zemljo. Ilirija.

Prvi in drugi srbski upor. Slovenci in Hrvati pod Mađari in Avstrijo. Ilirsko gibanje. Revolucija 1848. Makedonija.

Julijska in februarjska revolucija v Franciji. Delavsko gibanje. Revolucije in njih odmev v pokrajinah južnih Slovanov. Boj jugoslovanskih narodov za politične pravice in narodno osvobodjenje. »Zedinjena Slovenija«. Boj med Mladoslavenci in Staroslavenci.

Prva svetovna vojna, vzroki, povod, potek, večji dogodki na ozemlju jugoslovanskih narodov.

Februarjska in oktobrska revolucija v Rusiji. Izgradnja SSSR.

Jugoslavija med prvo in drugo svetovno vojno.

Gospodarska kriza v kapitalističnih državah. Fašizem in njegova diktatura. Vzroki druge svetovne vojne, razvoj vojne same. Poraz fašizma in padec reakcije.

Narodno osvobodilna vojna. Vzpostavitev ljudske oblasti. Protifašistične organizacije. Osvobočenje Jugoslavije. Oklicanje republike. Ustava demokratične ljudske republike Jugoslavije.

ZEMLJEPIS

I. razred

Ponovitev o slovenskem narodnem ozemlju.

Splošni zemljepisni pojmi: obzor, nebo, nebesna telesa, orientacija na obzoru. Navidezno dnevno gibanje sonca, pomikanje sončnega vzhoda in zahoda po horizontu.

Zemlja: oblika in velikost, dnevno vrtenje zemlje, dan in noč. Globus, vzporedniki in poldnevnik, zemljepisna širina in dolžina.

Zemlja in sonce, letno gibanje zemlje, neenakost dolžine dneva in noči, letni časi, toplotni pasovi. Lunine mene. Merjenje časa, dan, teden, mesec, leto.

Upodabljanje zemljepisne površine na reliefu in na zemljevidu: vrste zemljevidov, merilo, risanje in čitanje zemljevidov.

Kopno in morje na zemeljski površini: členovitost Evrope, Azije, Amerike, Afrike in Avstralije z Oceanijo.

Navpična oblikovitost zemljin, visoki in nizki svet, absolutna in relativna višina, vzpetine in vdolbine.

Vodovje zemljin: tekoče in stoječe vode, globina morja, oblikovitost morskega dna, morska voda in njena svojstva.

Zrak in njegove lastnosti. Spremembe v zraku. Podnebje.

Rastlinstvo in živalstvo: gozdovi, savane, stepe, pustinje, puščave, tundre. Kulturne rastline in domače živali.

Človek in njegovo življenje na zemlji; število ljudi, naseljenost, plemena in narodi, verstva, gospodarstvo, promet, trgovina.

Opis FLRJ.

II. razred

Utrditev znanja o slov. narodnem ozemlju.

Evropa: položaj, vodoravna členovitost in navpična oblikovitost, podnebje, rastlinstvo in živalstvo s posebnim

ozirom na kulturne rastline in koristne živali. Rudarstvo, prebivalstvo, gospodarske razmere in politična razdelitev.

Evropske države: Jugoslavija, Bolgarija, Grčija, Albanija, Italija, Avstrija, Madžarska, Rumunija, SSSR, Poljska, Češkoslovaška, Nemčija, Švica, Francija, Velika Britanija, Norveška, Švedska, Finska, Španija.

Opomba: Za vsako državo navedemo značilnosti, posebno gospodarske razmere in odnos do FLRJ.

Azija: Splošni del kot pri Evropi (glavne značilnosti). Države: Turčija, Indija, Kitajska, Japonska. Ostale države le v splošnih potezah s posebnim ozirom na gospodarske razmere in glavna mesta.

Afrika: Splošni del kot pri Evropi in Aziji.

Glavna mesta in gospodarske posebnosti afriških zemelj.

Amerika: Severna in Južna Amerika: Splošni del kot pri ostalih zemljinah. ZDA in ostale severne ameriške države (v glavnem) Brazilija in Argentina, ostale južne ameriške države (v glavnem). Avstralija (v glavnih potezah).

III. razred

Federativna ljudska republika Jugoslavija

Ime, položaj, meja, velikost, jadranska obala, otoki. Oblikovitost tal, gorstva in nižine. Porečja, jezera in morje. Podnebje, rastlinstvo in živalstvo. Prebivalstvo, gospodarstvo s posebnim ozirom na kmetijstvo, rudarstvo, promet in industrijo. Državna ureditev z ozirom na ustavo.

Opis vseh ljudskih republik (značaj njihovega gospodarstva za Jugoslavijo, upravna, gospodarska in kulturna središča v posameznih federalnih edinicah). Ljudski običaji.

NARAVOZNANSTVO

V razredih višje osnovne šole naj pride pri pouku o naravi popolnoma do izraza poučevanje posameznih delov narave in naravnih pojavov. Zato je treba bolj sistematično obdelati v prirodo-pisu živalstvo, človeka in rastlinstvo. Pri pouku fizike in kemije pa tudi v prirodo-pisu mora v učencih rasti zavest, da so to znanosti, s katerimi človek spoznava, kroti in izrablja naravo in naravne sile v svojo korist, a jo obenem tudi popravlja in spreminja.

Poznavanje narave in naravnih sil naj onemogoča vsako neznanstveno tolmačenje naravnih zakonitosti in zlorabljanje naravnih pojavov za zavajanje delovnega ljudstva.

I. razred

Nauk o človeku in osnove higiene. Histološka zgradba in razvitek hrustančevine. Zveze med kostmi. Varovanje in nega kosti. Zlom kosti in vloga pokostnice. Prva pomoč pri izpah-njenju in zlomu. Mišice, oblika in struktura. Važnost telovadbe. Dušnik in pljuča, dihanje, organ za glas, grlo. Čist zrak, pogoj za zdravje. Nega dihalnih organov. Tuberkuloza kot socialna bolezen. Oko, uho, nos, jezik, koža, ustroj in delovanje.

Življenje v mlaki. Praživali (bičaši), kočič, hidra, povodna bolha. Črvi (pijavka). Žuželke (komarji, kačji pastir, obrob-ljeni kozak). Mehkužci (polž, školjka). Ribe. Plazilci (belo-uška). Krkoni (žaba), močerad. Ptice (štorklja). Življenje mla-ke kot celote. Medsebojna zavisnost njenih prebivalcev in njih odnos do nežive narave. Sprememba življenjskih pogojev mlake v teku letnih časov. Koristne in škodljive živali.

Življenje v močvirjih, jezerih in ribnikih (krap, ščuka, som) in ostale važnejše živali.

Življenje v tekoči vodi. Izvir, potok, reka, (tudi ponikal-nice in podzemeljske jame. Postrv, rak, močeril, vodomec, vidra, bober, krokodil, povodni konj, kljunaš).

Življenje v morju. Morje kot zibelka življenja, (kit, mor-ski pes, delfin, slanik, sipa, morska zvezda, koral, morski klobuk, morska goba, živali morskega dna).

Zgradba in funkcije cveta in razcvetja. Opraševanje in oploditev. Praktično izkoriščanje rastlin od strani človeka. Zboljšanje vrst, delo Mičurina.

Klitje semen, enokaličnic in dvokaličnic. Pojem rastlin-ske vrste. Obča razdelitev semenovk. (Obdelati je treba le najvažnejše rastline, ki so bolj razširjene, dobro znane in gospodarsko važne.)

II. razred

Človek. Organi za krvotok. Sestav krvi, plazma, rdeča in bela krvna telesca. Srce, arterije, vene in kapilare. Krvotok, limfa. Nalezljive bolezni, cepljenje. Prva pomoč pri ranah in krvavitvah. Organi za izločevanje. Ledvice. Izločevanje seča. Koža kot organ za izločevanje. Pomen čistote. Glavne žleze z notranjim izločevanjem. Glavne parazitarne bolezni.

Škodljivost na sadnem in gozdnem drevju, v vinogradu in na polju (jabolčni cvetoder, mali mrzlikar, jabolčni zavi-jač, rjavi hrošč, smrekov lubadar, kapusov belin, trtna ušica, zelena kobilica). Živali v različnih življenjskih okoljih. Med

skalami (kušarica, gad, škorpion), v gozdu (medved, veve-rica, jazbec, volk), v puščavi (velblod, lev, tiger, kenguruj, žirafa, zebra).

Praprotočke, mahovnice, steljčnice, (lišaji, glive s posebnim ozirom na užitne, strupene in parazitne, povzročitelji človeških in živalskih bolezni, pomen bakterij za človeka in celotno prirodo).

Rastlinske zadruga iz najbližje okolice. Gozd, travnik, pašnik, njiva, prod, robovi potov, zapuščena mesta. Močvirnata vegetacija z ozirom na proces zaraščanja vod in možnost progresivnega razvoja vegetacije, ki se končuje z nastankom gozda. (Našteti le najvažnejše predstavnike posameznih vrst s posebnim ozirom na korist in škodo. Obdelati podrobneje le po enega predstavnika vsake vrste.)

III. razred

Živčni sistem, živčno tkivo. Živci. Živčni centri. Hrbtni mozeg. Veliki in mali možgani, podaljšani mozeg. Refleksni gibi. Anatomija in fiziologija človeka. Položaj človeka v živalskem svetu. Stanica. Spolne bolezni. Embrionalni razvitek. Poreklo človeka. Ljudske rase, neznanstvena fašistična teorija o nižjih in višjih rasah.

Kratek sistematski pregled živalstva s posebnim ozirom na živali, ki so važne za razvoj.

Praživali, kolonije praživali kot prehodna oblika k večstaničnim živalim, mehovci, kot najnižje, večstanične živali, koralni in koralnišča. Poreklo mehkužcev od praživali. Spužve, posebno poreklo spužev od enostaničnih živali. Črvi (metulj, trakulja, trihina), borba proti parazitom. Moč regeneracije. Mehkužci (polži, školjke, glavonosci). Členkokožci (povdariti ogromno število vrst), raki, pajki, stonoge, žuželke (popolna in nepopolna metamorfoza, mimikrija, zimski sen). Poreklo členonožcev od kolobarnikov. Iglokožci. Plaščnjaki. Ribe (množenje, selitev v zvezi z odlaganjem iker), morski in rečni ribolov. Krkoni, fosilni krkoni kot predniki današnjih suhozemskih vretenčarjev. Plazilci. Izumrli plazilci — važnost za razvojno teorijo. Poreklo ptic. Praptica kot prehodna oblika med plazilci in pticami. Sesalci. Kljunaš kot prehodna oblika. Žužkojedi, netopirji, kiti, glodalci, medvedi, sodoprsti, lihoprsti, sloni, opice. Vzporeditev človeka in človeku slične opice. Poreklo domačih sesalcev. Pomen sesalcev za človeka in prirodo.

Kratek pregled sistema in razvoj rastlinstva. Bičaši, zveza rastlin in živali. Alge, glive, lišaji, mahovnice, praprotoivke — prehod k semenovkam. Zveza med golosemenkami in praprotoivkami. Najvažnejši iglavci. Kritosemenke. Najvažnejše o cvetju, plodu in semenu. Razlika med dvokaličnicami in enokaličnicami.

Izumrlo rastlinstvo. Glavne rastlinske zadruga v Jugoslaviji. Rastline svetovne trgovine in narodnega gospodarstva. Ustvarjanje novih vrst. Jarovizacija.

O p o m b a : Navedeno gradivo tvori maksimalni načrt, iz katerega bodo posamezne šole sestavile učne načrte glede na krajevne prilike. V svrha čim temeljitejšega študija je treba vsako leto prirediti vsaj 4 prirodopisne ekskurzije v naravo. Vrše naj se ob različnih letnih časih. Na teh ekskurzijah naj se rastline in živali zajamejo kolikor je le mogoče po biocenozah.

Risanje je pri prirodopisnem pouku neobhodno potrebno, prav tako zapisovanje opazovanih pojavov. Učence je zgodaj navajati v zbiranje in opazovanje listov, plodov in rastlin, prav tako v enostavno prepiriranje nekaterih živali. Delo na šolskem in domačem vrtu, prav tako prirodopisni poskusi izvedeni v šoli in doma nam poglobijo znanje o naravi. Učence višjih razredov je treba opozarjati na literaturo in na članke v periodičnih časopisih.

Kjer je le mogoče, naj si šole oskrbe akvarije, terarije in akvaterarije.

FIZIKA

II. razred

Človek v borbi s prirodnimi silami. Področje fizike in kemije. Kako je človek premagal težnost. Vzvod, uporaba vzvodov, tehtnica, teža, ravnotežje, specifična teža. Strmina, stroji na osnovi strmine, sodobne dvigalne naprave. Prevozna sredstva. Trenje in upor sredine, zmanjšanje trenja, kroglični ležaji, železnice, zmanjšanje odpora sredine, aerodinamična linija. Gibanje, vrste gibanja, merjenje poti in časa, hitrost. Sila tekoče vode, merjenje in risanje sil. Delo. Enota dela. Enostavni stroji kot sestavni deli poljedelskih in drugih strojev. Vztrajnost.

Gladina mirujoče vode. Pritisk na dno in steno posode, občujoče posode, vodovod in vodomat. Hidravlični pritisk, hidravlična stiskalnica in dvigalo. Energija.

Atmosferski trak. Toricellijev poskus, barometer, anerois, atmosfera, vreme. Dvigalna in tlačilna črpalka. Heronova buča, požarna brizgalna. Plini v zaprtih posodah, manometer. Ravna in kriva natega.

Sile na telesih, ki so potopljena v tekočino ali plin. Vzgon. Arhimedov zakon, plavanje, ladje, čolni, podmornice, aerostat, cepelin, aeroplan, sile na krilih.

Molekularni pojavi v tekočinah, adhezija in kohezija, kapilarne cevi, ozmoza in difuzija.

Akustika, zvok, nastanek in širjenje, hitrost in odmev. Muzikalni instrumenti, fonograf, gramofon, uho.

Nauk o toploti. Izvori. Pomen ognja za razvoj družbe in tehnike. Raztezanje teles. Toplomer, anomalije vode, prevod in izžarevanje toplote, dobri in slabi prevodniki, ogrevanje stanovanj. Veter. Merjenje toplote. Agregatna stanja. Tale-nje in strjevanje, vrenje. Papinov lonec, izparjevanje in kondenzacija. Para, izum parnega stroja, pomen za napredek tehnike in vpliv na razvoj družbe.

Eksplzijski motor in njega uporaba. Važnost motornih vozil in pogonskih strojev.

III. razred

Prvi poskusi iz elektrike. Torna elektrika — zgodovinska beležka. Galvanijevo odkritje. Element in baterija. Električni tok. Kaj je elektrika. Dobri in slabi prevodniki, napetost, upor. Toplotni učinki električnega toka, električna razsvetljava in grevci. Pomen odkritja električne luči.

Naravni magnet, poli, magnetna influenza, magnetna igla, kompas. Magnetne silnice.

Magnetni učinki električnega toka. Elektromagnet, vrste in uporaba elektromagneta. Električni brzojav (Morsov, Hughesov in toleprinter). Električni zvonec in signalne naprave. Akumulatorji.

Pretvarjenje mehanične sile v električno. Magnetoelektrični stroj, dinamoprincip, dinamostroj, generator. Elektromotor. Pomen odkritja električnih strojev. Istosmerni in izmenični tok. Trofazni tok. Jakost toka. Amper. Prenos toka na velike daljave, transformator. Elektrifikacija Slovenije in Jugoslavije, neizkoriščene rezerve. Mikrofon, telefon, elektro-

magnetni valovi, radio in radijski prenos. Električna napeljava v naših stanovanjih, razjasnitev in opozorilo na nevarnost. Javne električne instalacije.

Elektronska teorija, atomska energija.

Nauk o svetlobi. Širjenje in odboj iste. Svetloba in senca, sončni in lunin mrk. Odboj svetlobe od ravnih ploskev, ogledalo, periskop. Konkavno ogledalo, reflektor. Lom svetlobe, leče in njih uporaba, enostavni in sestavljeni mikroskop, daljnogledi. Fotografski aparat, projektor. Oko. Razkroj svetlobe, barve.

KEMIJA

III. razred

Voda v prirodi, dobivanje čiste vode, (filtracija, destilacija). Voda kot topilo, sestavine vode na osnovi elektrolize. Spoji in elementi. Simboli za vodik in kisik. Kisik. Pridobivanje in lastnosti, gorenje in dihanje. Oksidacija in oksidacijska sredstva. Vodik. Pridobivanje in svojstva. Pokalni plin. Sinteza vode. Analiza, pokazana na živosrebrnem oksidu. Sinteza na spoju železa in žvepla. Zakon o stalnem utežnem razmerju in zakon o ohranitvi energije. Molekule in atomi. Kemijski obrazec vode. Oksidi. Lužnine in kisline. Soli. Obrazci nekaterih oksidov, lužnin, kislin in soli. Žveplo, žveplovodik, žveplov dvokis, žveplenasta kislina, žveplov trokis, žveplena kislina. Kuhinjska sol, klorovodik, klor, Fluorovodik, brom in jod. Zrak, sestavine zraka, plemeniti plin, tekoči zrak, dušik, amonijak, dušična kislina, kroženje dušika v prirodi, fosfor, fosfati, umetna gnojila. Ogljik, oksidi ogljika, ogljikova kislina, kroženje ogljika. Kremen, silikati. Natrij in njegove spojine (klorid, soliter, soda, hidrooksid). Kalij in kalijeve spojine (hidrooksid, karbonat, nitrat). Spojine kalcija (apnenec, apno, sadra). Steklo. Železo. Rude, pridobivanje, vrste. Zelena galica. Aluminij. Cink, baker, svinec in živo srebro. (Tehnologija pridobivanja le v glavnih potezah). Kaolin, glina in ilovka. Srebro, zlato, platina. Fotografija. Radij. Karakteristična svojstva organskih spojin. Ogljikovodiki, metan, nafta, acetilen. Suha destilacija. Alkoholi, metilni in etilni. Glicerin. Formaldehid. Kisline: mravlja, očetna, palmitinska, stearinska in oleinska. Masti in mila. Ogljikovi hidrati. Grozdni, sadni in trsni sladkor. Škrob (vrenje). Celuloza in papir. Beljakovine. Hrana.

RAČUNSTVO

Na višji osnovni šoli je potrebno graditi računski pouk kot znanstveni predmet strogo sistematsko. Učenci se morajo seznaniti z osnovnimi funkcijami števil, obvladati morajo računsko tehniko, se življati v abstraktno značilnost in strogo logičnost računske snovi in spoznati morajo vrednost računstva v absolutni objektivnosti in preciznosti vsebine, tako da pridobe v tem predmetu sistematsko osnovno znanje za nadaljnji študij v srednji šoli ali za nadaljnjo strokovno-poklicno šolanje.

Metoda dela: Višji razredi osnovne šole naj nadomeščajo nižje razrede srednjih šol tam, kjer deci ni mogoče nadaljevati šolanja na srednji šoli. Taki nalogi višje osnovne šole mora odgovarjati tudi učni načrt, ki se naj čimbolj približa zahtevam računskega pouka na srednji šoli. Metoda dela se razlikuje od dela na nižjih osnovnih šolah v tem, da se snov gradi povsem sistematsko kot znanstveni predmet, s čemer pa ni rečeno, da se naj goji suha in neživljenjska sistematika. Pouk v računstvu tudi na tej stopnji ne sme biti samemu sebi namen, temveč je tudi tu potrebno, da pride do veljave princip povezanosti teorije in prakse, do izraza naj pride sistematska značilnost predmeta in življenjska uporabnost. Tako je treba v tolmačenju raznih računskih predmetnih problemov kakor tudi v sami vaji stalno povezovati življenjsko uporabnost in nujnost tega ali onega detajla v računski predmetni problematiki. S tako metodo dela dvigamo v učencih občutek smotrenosti pouka, izzivamo interes in voljo do dela, a obenem zagotovimo sigurnost v znanju. Metoda dela naj bo na tej stopnji sistematska, prirodna in poljudnoznanstvena. Tako n. pr. problema Pitagorovega izreka ne bomo obravnavali samo po skici na tabli in na izvedeni formuli, temveč bomo pokazali ta problem tudi v življenjski računski problematiki. Kolika je oddaljenost dveh točk, ki ležita na vsaki strani močvirja (reke), ki je neprehodno, a znana nam je oddaljenost a in oddaljenost b s pravim kotom v točki B. Ali: Koliko podporne žice je treba za stolpič radioantene oddajne postaje, ki je visok 60 m, a podporna točka žice je oddaljena od stolpa 25 m.

I. razred

Obče o številu: pojem in nastanek števila, desetišni sestav, mestne vrednosti, pisanje števil. Rimska števila. Štiri osnovne računske operacije s celimi števili. Posebnosti vsote in razlike (ostanka), odnosi zmnožka, množenca in množitelja ter količnika, deljenca in delitelja. Deljivost števil. Faktorji števil, razstavljanje števil na prafaktorje. Največja skupna mera in najmanjši skupni mnogokratnik. Merski sistemi: Mere dekadičnega sistema: Metrski sistem: dolžinske mere (m), ploskovne mere (m^2), prostorninske mere (m^3), votle mere (1 dm^3 je 1 liter), utežne mere (1 cm^3 vode pri 4°C je 1 gr). Denarne mere in denar. Mere nedekadičnega sistema: časovne mere, kotne mere in šteвне mere. Preračunavanje starih mer v nove.

Navadni ulomki: pojem ulomka, pravi in nepravi ulomki in mešano število. Vloga imenovalca in števca, spreminjevanje števca in imenovalca, okrajševanje in širjenje ulomkov, seštevanje, množenje in deljenje ulomkov in mešanih števil.

Geometrija: Obče o telesih: telo, ploskev, rob in ogel. Razna telesa. Lege telesa. Črta in točka. O črtah: daljica, premica (trak) in poltrak, lok. Uporaba šestila in meterskega traka. Preciznost v merjenju. Merjenje dolžin. Seštevanje in odštevanje dolžin (daljic in lokov). Krog, krožnica, kot. Kotne mere in kotomer, vrste kotov, merjenje kotov. Pojem simetrije in osna simetrija.

II. razred

Pojem decimalnega števila, nastanek desetinskega ulomka, važnost mestnih vrednosti in desetinske vejice (pike). Vse štiri računske operacije z desetinskimi števili. Računski problemi (sestavljani) iz gospodarskega in kulturnega življenja z uporabo operacij desetinskih števil. Pretvarjanje decimalnih ulomkov v navadne in obratno, periodično število.

Imenovana in neimenovana števila, večimenska števila, debljenje in drobljenje večimenskih števil, štirje računski načini z večimenskimi števili.

Pojem procenta in promila, procenti v vsakdanjem življenju in gospodarstvu: procentni znesek, osnovni znesek in procent. Obrestni računi: obrestni znesek, glavnica, čas in obrestna mera.

Razmerja in sorazmerja: Premo in obratno sorazmerje. Regeldetrija: enostavni in sestavljeni sklepni računi.

Številčni izrazi, enočlenik in dvočlenik, pomen in uporaba oklepaja, naloge z uporabo oklepajev z vsemi računskimi operacijami. Relativna števila: pozitivna in negativna števila, seštevanje in odštevanje relativnih enočlenih in mnogočlenih običih števil.

Geometrija: Še o kotih. Trikotnik, načrtovanje in skladnost trikotnikov. Četverokotniki, središčna simetrija. Mnogokotniki. Krog in deli kroga (obod, izsek in odsek). Obsegi raznih likov, primerjava obsegov. Primerjava enakosti površin. Oblika in načrtovanje elipse.

III. razred

Še o številčnih izrazih, relativnih številih in običih številih (ponavljanja). Množenje in deljenje relativnega števila,

množenje in deljenje enočlenikov in mnogočlenikov. Okrajšano deljenje in množenje.

Kvadrat, kvadriranje, kvadratni koren. O funkcijah obče in o linearni funkciji posebej. Grafični prikaz. Enačbe z eno neznanko. Koeke, kubiranje in kubični koren.

Geometrija: Površine raznih likov: pravokotnik, romb (kvadrat), rombold, trikotnik, deltoid, mnogokotnik, krog in elipsa.

O kocki: površina in prostornina, plašč in mreže. Kvader, prizma (kvadratna, pravokotna, trikotna in mnogokotna), valj, piramida in stožec. Narisavanje telesa in mreže.

Planimetrija: Pitagorov izrek, Heronov izrek, včrtani in očrtani krog.

GOSPODARSKA ZNANJA

Učenci naj bi dobili najosnovnejše pojme o gospodarstvu in njegovih oblikah v družbi in državi. To naj bi jim pomagalo, da bi lažje razumeli celotno dogajanje v družbi, obenem pa bi vzgojno vplivalo nanje.

I. razred

Osnova gospodarstva v opustošeni domovini. Promet in prometna sredstva. Urejevanje prometa. Prevoz hrane iz rodovitnejših krajev, poljedelstvo in njegov ustroj. Kočarji, viničarji, mali, srednji, veliki kmetje. Veleposestvo. Državna in cerkvena veleposestva. Agrarna reforma. Obdelovanje zemlje s preprostimi sredstvi in stroji. Zadruge. Osnovna načela pri organizaciji zadrug in preprosta razlaga o njih vodstvu.

II. razred

Kako obnavljamo industrijo. Razvoj obrti od cehovstva do moderne industrije. Nastanek industrijskega delavstva. Delavsko gibanje in delavska združenja. Tovarne, rudniki in druga podjetja, delniške družbe, karteli in trusti. Državna podjetja. Zadrugna podjetja. Delavski sindikati.

III. razred

Razvoj trgovine. Svobodna trgovina. Monopoli. Zunanja in notranja trgovina. Potrošnja in produkcija. Cena. Denar. Denarni zavodi. Luksus. Gospodarske krize. Javni proračuni. Davki. Konsumna društva in nabavne ter prodajne zadruge. Načrtno gospodarstvo.

KMETIJSTVO

Učenci pridobijo osnovne pojme o kmetijskem delu. Pouk ne sme biti teoretičen, temveč navezan na resnično življenje v okolici, na delo na šolskem vrtu, na krajevne potrebe, ogled vzornih posestev in gospodarskih naprav. Posamezne šole izdelajo podrobni načrt in povdarijo snov, ki je zanjo važna in jo z ozirom na razmere lahko obravnavajo.

I. razred

Poljedelstvo

Pomen kmetijstva za Slovenijo in Jugoslavijo. Nastanek in sestava zemlje. Obdelovanje zemlje. Melioracije. Gnojenje. Gnojšče. Gnojnična jama. Glavni činitelji v življenju rastlin: voda, toplota, svetloba, zrak in podnebje. Setev, seme. Pridelovanje žit. Pridelovanje stročnic. Pridelovanje okopavin. Pridelovanje oljnatih rastlin. Detelja in zelena krma. Pomen silaže. Industrijske rastline. Travnništvo.

II. razred

Sadjarstvo

Pomen sadjarstva za Slovenijo in Jugoslavijo. Ogled sadovnjakov, šolskega vrta. Pečkato, koščicasto sadje, jagodičevje. Obiranje in shranjevanje sadja. Uporaba sadja. Brezalkoholna pijača, naprava kisa. Mala sadjarska šolska razstava, spoznavanje sort. Stratificiranje pešk in koščic, sejalnica. Sajenje sadnih dreves na stalno mesto. Šolska drevesnica. Zavarovanje drevja pred škodljivci in mrazom. Vse vrste cepljenja. Obrezovanje, gnojenje in snaženje sadnih dreves. Bolezni in škodljivci sadnih dreves. Zatiranje škodljivcev. Pregledovanje sadovnjakov. Obrezovanje vinske trte. Naročanje semen — setev v gorko gredo. Pomladansko delo na vrtu. Spomladanska škropljenja. Obrezovanje špalirjev in jagodičevja. Gozdarstvo — pogozdovanje. Razdelitev in saditev gomoljnic, razmnoževanje s potaknjenci in grebenicami. Dela v vinogradu. Delo v drevesnici, sadovnjaku, zelenjadnem vrtu. Cvetličarstvo.

III. razred

Živinoreja

Pomen živinoreje za Slovenca — Jugoslovane. Govedoreja — telesni ustroj. Pasma. Hlevi. Prehrana. Živinorejske zadruge,

rodovnik — pašniške zadruge. Uporaba mleka — združna mlekarna. Pomen konjereje, pasme, hlev, prehrana. Reja žrebetnih kobil, žrebcev in žrebet. Najvažnejše iz prašičjereje, ovčjereje, kozjereje, perutninarstva po krajevnih potrebah. Čebelarstvo — življenje čebel, matice, trotoev. Čebelnjak, panji, čebelarsko orodje, delo v čebelnjakih. Zajčjereja. Svilarstvo. Ribogojstvo.

RISANJE

I. razred

Pokret človeškega in živalskega telesa v ravnini papirja. Oblikovanje človeškega in živalskega telesa. Drevo v pokretu. Značilne oblike dreves. Gozd. Uvod v paralelno perspektivo. Kulisna kompozicija. Skiciranje mirujočih teles. Škropljenje in papirotisk. Paralelni in zvezdasti rez. Rastlinski organi. Gojitev umetniškega izraza.

Velikost: po potrebi.

Tvorivo: Svinčnik št. 2, črna in bela kreda, akvarelne barvice (svetli oker, kromovo rumena, žgana siena, cinober, karmin, pariško modra, ultramarin, peynes siva), tempera bela ali plakat — bela. Tuš. Risalni papir, ten, papir, barvast papir in rediš pero.

Nekaj primerov: Vas, Lutkovno gledališče. Spremembe lune, Pogorje, Žetev, Obrtniki, Graditev piramide, Balon in cepelin, Mlin ob potoku, Jasa, Jagode, Pomlad (tempera), V deželi pravljič (tempera), Miting (tempera), Partizani pri ognju (temp.), Partizanska šola (izrezovanje — skupinsko delo), Ptice pozimi (papiro tisk), Okrasek za herbarij (izrezovanje), Okrasek na steno (škropljenje) itd.

II. razred

Uvod v perspektivo brez pravil. Gibanje človeka in živali v ravnini papirja. Ogledovanje umetniških podob in narodnih okraskov. Senčenje oglatih teles.

Velikost: po potrebi.

Tvorivo: kakor v V. razredu.

Nekaj primerov: Parada Titove vojske (uvod v perspektivo), Drevored v jeseni (akvarel), Predor (kreda), Ulica (akvarel), Ringa-raja (črnilo), Preplašena žival (risba), Prizor iz kralja Matjaža, V partizanski bolnišnici (temp.) Naskok na bunker (kreda), Tovarna (akvarel), Hladno postaja (akvarel),

Graditev mostu (črnilo), Trojka (temp.), Japoska naselbina, Na galeji, Na trgu s sužnji itd.

III. razred

Perspektivno risanje oglatih in okroglih teles. Nasebna in osebna senca. Skiciranje mirujočih in gibajočih se teles. Risanje po naravi. Glava. Uporabni okrasek. Okrasna pisava. Linorez. Ogled umetniških del.

Velikost: po potrebi.

Tvorivo: kakor v VI. razredu.

Nekaj primerov: Moja soba (akvarel), Bodoče tovarniško naselje (akvarel), Moj sošolec (kreda), Naša vas (akvarel po naravi), Osnutek za platnice (redis pero), Transparent, Vele-mesto, V debelem snegu (temp.), Okupacija (akvarel), V inter-naciji (risba), Tovarna mesa (zamisel), Kužno znamenje (lino-rez), Osnutek za stanovanjsko hišo (skica) itd.

Opomba: Da bo risanje doseglo svoj smoter, je treba zavreči vsako prerisovanje s predlogi, risanje po diktatu in prerisovanje s table. Vendar pa sme učenec svojo risbo prerisavati na čisto podlago. To bo potrebno predvsem pri barvanju. V kolikor je zaradi razjasnitve, tehničnih težkoč in zaradi pravilnosti predstav potreba, da učitelj in učenec rišeta na tablo, naj se ta risba obriše, predno začno risati učenci. Napake v risbah so posledica pomanjkljivosti predstav, vsled tega jih bomo odstranili, če poskrbimo za jasnost predstav. Korigiranje risb je zaradi tega nedopustno.

Četudi je primarni izvor risanja narava, se je treba ogibati vsakega fotografskega kopiranja prirode, če ne gre za tehnično reprodukcijo v svrhu študija.

Primerov navedenih v učnem načrtu, ni smatrati za obvezne, temveč le kot kazalo, iz katerega je mogoče izbirati s spremembami. Od tvoriva naj šole v prehodni dobi nabavijo kar pač zmorejo in kar bo na razpolago. Vsaka šola naj si nabavi zbirko otroških podob, ki naj ne obsega le najboljših del, temveč tudi taka, ki so značilna in važna za razvoj otroka.

PETJE

I. razred

Tonske lestvice. Trizvoki. Ritmične vaje. Podaljšanje trajnosti not.

Petje dvo- in triglasnih zlasti narodnih pesmi ter pesmi

iz narodno-osvobodilnega boja. Navajanje učencev na pravilni nastavek pevskih organov pri petju. Dihalne vaje.

II. razred

Spoznavanje novih tonov in lestvic. Ritmične vaje.

Petje tri- in štiriglasnih pesmi, med njimi tudi nekaj napitnice, ženitovanske in druge priložnostne pesmi. Narodne pesmi ostalih jugoslovanskih narodov ter pesmi iz narodno osvobodilnega boja.

Pravilna nastava pevskih organov pri tvorbi tona. Dihalne vaje.

III. razred

Razne tonske lestvice. Ritmične vaje. Napisovanje not.

Spoznavanje narodnega blaga: kolednice, podoknice, napitnice, ženitovanske in druge priložnostne pesmi. Narodne pesmi ostalih jugoslovanskih narodov. Partizanske pesmi.

Razlikovanje vokalne in instrumentalne glasbe. Glasbene oblike: spevoigra, opereta, opera, sonata, oratorij, simfonija. Predvajanje nekaj takih del z gramofonskimi ploščami in poslušanje primernih radijskih oddaj.

Domača glasbena zgodovina. Ustanovitelji slovenske glasbene umetnosti: Nedved Anton, družina Ipavcev, Förster Anton, Rihar Gregor, Adamič Emil, Premrl Stanko, Hajdrih Anton, Osterc Slavko. Pesmi iz osvobodilne vojne.

ŽENSKA ROČNA DELA

I. razred

Šivanje: šivanje na stroj; robljenje prtičev, rut itd.

Vezenje: tkaničenje in raničenje po belokranjskih motivih (domače platno, debela prejica).

Pletenje: rokavica s prsti.

Kvačkanje: kvačkana čipka in vstavek.

II. razred

Šivanje: krpanje na stroj.

Vezenje: bela vezenina — ažur — gumbnica.

Pletenje: volnena jopica.

Kvačkanje: kvačkani obrobki.

III. razred

Šivanje: ženska spalna srajca.

Vezenje: okrasni predmeti po narodnih motivih v vseh tehnikah.

Pletenje: norveška tehnika: šal, palčniki.

Mreženje: spoznavanje tehnike — kot praktičen predmet mreža za nakupovanje.

Predenje: volna, kombinacija angore in volne, lan.

V razredih naj se učenke seznanjajo s tehniko naših starih vezenin. Izločevati je vse nepristno in se držati prvotnih barv. V pomoč naj služi: Sičeva zbirka vezenin, vezenine, ki jih imajo učenke doma (peče, velikonočni prtiči). Največ pa nam bo nudil muzej, kjer lahko poleg motivov opazujemo krasne kombinacije motivov in barv.

V krajih, kjer se ena ali druga panoga domače ženske obrti še goji, naj se je uče učenke tudi v šoli. (Kleklanje, belokranjsko tkaničenje, pečka vezenina, šivana čipka, predenje, tkanje, pletenje.)

Vsi okrasni predmeti, ki jih v šoli gojimo naj bodo izbrani tako, da harmonirajo z okolico, kjer bodo v rabi. Naslanjajo naj se na tradicijo starih slovenskih vezenin. Na ta način ne bomo ohranili samo lepote starih izdelkov, ampak tudi lepoto naših stanovanj.

TELOVADBA

Velja učni načrt za nižjo osnovno šolo.

ZA OSNOVNE ŠOLE:

Letos izšlo:

Završnik-Ribičič: Prva čitanka — v večbarvnem tisku. Cena din 28.—.

Ribičič: Druga čitanka. Cena din 20.—.

Hudales-Kunst-Winkler: Tretja čitanka. Cena din 28.—.

Hudales-Kunst-Winkler: Četrta čitanka.

V tisku:

Kunst: Prvi računi.

V pripravi:

Kunst: Računica za 2. razred.

Ledinek: Računica za 3. razred.

Fakin-Kunst-Planina: Spoznavanje narave za 3. in 4. razred.

Čitanka za višje osnovne šole.

Fink-Žerjav: Slovenska vadnica za osnovne šole.

ZA UČITELJSTVO OSNOVNIH ŠOL:

Začasni učni načrt za nižje razrede osnovnih šol. Cena din 10.—.

Začasni učni načrt za višje osnovne šole.

Koledar prosvetnih delavcev za leto 1946/47. — nujno potreben priročnik za vsakega prosvetnega delavca. Tik pred izidom.

Obvestila oddelka vzgojil in učil Državne založbe Slovenije.

ZA UČITELJE IN STARŠE:

V tisku:

Završnik: Začetni pouk v branju.

Kunst: Navodila k »Prvim računom«.

Posebej opozarjamo na prevode iz ruščine:

Mišulin: Zgodovina starega veka.

Kosminski: Zgodovina srednjega veka.

Jefimov: Zgodovina novega veka.

ZBIRKA SLOVENSКИH KLASIKOV:

Pravkar izšlo:

Kosovel: Zbrano delo I. Cena broš. din 116.—, vez.
din 140.—.

V pripravi:

Aškerc: Zbrano delo I. del.

Jurčič: Zbrano delo I. del.

Linhart: Zbrano delo I. del.

Trdina: Zbrano delo I. del.

Kersnik: Zbrano delo I. del.

Naročnina za kompletno zbirko broš. 480 din, vez. 720 din.

Naš tisk:

Bibliografski mesečnik — javlja vse nove tiske po 9. maju l. 1945. Začel je izhajati januarja 1946. Doslej izšlo 10 števil s poročili o 136 slovenskih periodičnih tiskih iz l. 1945. in 472 novih slovenskih knjigah in brošurah, ki so izšle po prazniku zmage.

Naš tisk poroča tudi o prevodih slovenskih avtorjev in o važnejših srbohrvatskih izdajah.

Celoletna naročnina velja din 60.—.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000525414

